

Dvanajst let po tem. V tej precejšnji dobi se je marsikaj izpremenilo. Pri Treskarju sicer najdemo skoro še vse stare znance: Treskarja, ženo njegovo, tudi hlapec Janez je še, le dekla Neža je šla strani, namesto nje pa je prišla služiti za deklo Mina. Tam nekje iz Goriškega je in s Treskarjem je nekoliko v sorodu. Lipe se je pa posvetil duhovskemu stanu in je sedaj dušni pastir v farni vasi v Kotu.

Kje pa je Anže? V mestu, na hiši, kjer je bila pred dvanajstimi leti nabita deska in na njej zapisano: Anton Klinar, mizar, in kjer se je tudi Anže učil mizarstva, je sedaj druga deska, ki nosi tudi drug naslov. Glasi se: Ivan Trdan, mizar. Kdo je ta Ivan Trdan? — vprašate? Da vam povem: Ivan Trdan je naš Anže. Pred tremi leti je umrl prejšnji gospodar Klinar. Ker je bil vdovec brez otrok, je zapustil vse premoženje poštenemu in vseskozi pridnemu Anžetu, tedaj velikemu pomočniku v njegovi delavnici.

Tako se je uresničila Anžetu najsrčnejša želja: postal je mizarški mojster. Večkrat v prostem času pohiti na Dolenjsko k stricu; ali pa gre obiskat svojega najboljšega prijatelja Pavleta, ki je tudi mizar v malem mestecu na Spodnjem Koroškem. Pri kupici vina si potem pripovedujeta dogodke iz mladih let, ko sta še delala in se učila pri ranjkem Klinarju, a tudi hudobnega Petra se spominjata. Od onega časa, ko je zapustil Klinarjevo delavnico, ga nista videla nič več. Najbrže jo je popihal v Ameriko.

Prijatelja.

Povest. — Spisala Mara.

V.

Zivljenje v villa de Fiori je potekalo vedno prijetneje. Iskreno so se grofovi medsebojno ljubili in spoštovali. Grof je neumorno skrbel za svoje; blaga grofica je vedno rada žrtvovala, karkoli je bilo treba, da je bila sreča v hiši. Gastone se je marljivo učil, da je bil gospod Antonio vsak dan zadovoljniji, in signorina se je tudi veselila dobre in mirne Alme z vrtnarjem Alfonzom je grofič vedno občeval prijateljsko, in tudi pridna Santina je lepo napredovala v učenju. Toda vedno ni moglo, skoro bi rekli, ni smelo biti tako. Prišlo je drugače.

Grof se je bil odločil, da pošlje grofiča v javne šole. Odslej je radi tega prihajal redno sam vsako soboto h gospodu Antoniu, da se je pričal, koliko Gastone že zna. Z največjo radostjo je opazil, da mu ljubljeni sinko vidno napreduje. Odgovarjal je vselej na učiteljeva vprašanja točno in gladko. Kdo se ne bi veselil takega učenca? Kdo ne pohvalil takega sinka? In tudi grof Egon je bil po pravici ponosen na svojega sinka.

Teden za tednom je mineval v učenju in pripravljanju za višji izpit. Sredi tolikega dela grofovi niti zapazili niso, kako hitro jim je potekal mesec za mesecem. Prešla je jesen, kakor bi jo kdo spodil. Minila je neprijazna zima, kakor bi je ne bilo nikdar v deželi. Vrnil se je lep majnik, vesel, ves v cvetju, a tudi ta je prešel. Nastopilo je zgodnjé in vroče poletje, poletje, kakršno je le v južnih krajih. Neusmiljeno je pritiskala z vso silo vročina na zemljo.

Nekega večera, ko se je grofova obitelj ravno razveseljevala na vrtu, vpraša grofica svojega soproga rekoč: »Egon, nameravaš res jeseni odposlati Gastona v šolo?«

»Kajpak,« odvrne grof, »to ti je pač znano.«

»Da. Uprav radi tega, ker mi je znano, sem hotela, da mi samo pritrdiš, ker sem s teboj enih misli. Vendar moram omeniti nekaj, kar se ne sme prezreti.«

»In kaj bi bilo to?« vpraša grof.

»Nekaj važnega, prav važnega. Gastone, tako bi želela, naj ne bi zapustil doma, dokler ne prejme svetega obhajila.«

»Pametna misel,« dé grof. »To se mora izvršiti, preden Gastone odide. Kdaj, meniš, bi bil dan najpripravnejši za to?«

»Svetega Alojzija dan!« reče grofica.

»Ali, to je prezgodaj, ni mogoče! Dan je res odločilen za poznejše življenje in tudi za večnost,« odgovori grof. »Ni mogoče, da bi se v tej naglici Gastone pripravil.«

»Za vse to že jaz poskrbim,« odgovori grofica. »Gastone je že toliko poučen, in da nekaj tudi zna, o tem sem se sama večkrat prepričala.«

»Torej mu povej, da srečni dan ni več daleč,« reče grof ginjen.

»O tega pa ne, tega ne,« odvrne grofica. »To mora ostati sedaj še skrito, Gastone ne sme o tem vedeti še ničesar.«

»Pa zakaj ne?«

»Zato, ker se hočem prepričati, ali bo dečko sam omenil kaj o tem.«

»Dobro,« pravi grof, »stori po svoji previdnosti. Vendar prej ko bo mogoče, ker čas hiti.«

Tak pogovor sta imela grof in grofica oni večer. Drugega dne pove grofica to Elviri, ter jo poprosi, naj grofiča odslej najvestneje in najbolje pripravlja na prvo sveto obhajilo. »Le to,« doda grofica, »signorina mu povejte, da se srečni dan bliža in da bo kmalu. Kateri dan pa bo, mu ne povejte; zanj mora ostati vse to tajno.«

Elvira je odslej še skrbneje poučevala grofiča. Ta se je tudi odslej najvzorneje vedel in najmarljiveje učil.

Prešlo je teden dni. Grofica je sedela v hladni senci pod mogočnim kostanjem na vrtni klopici in čitala, ko se ji mali grofič nenavadno vesel in lahkih korakov približa.

»Mama,« zakliče poln veselja, »mama. Ti čitaš? Ali še ne veš, kaj se je pred nekoliko trenutki zgodilo?«

»Kaj vendar, Gastone?« vpraša grofica začudeno.

»Oh, mama, oče želi, naj mu gospod Antonio osvedoči, koliko da znam. In gospod Antonio bo storil to jutri »z največjim veseljem«, kakor se je izrazil.«

»O, to sem vedela, da bo tako in ne drugače,« pripomni grofica radostno. »Ali,« dostavi malo pomišljaje, »ali, Gaston, ti boš odšel in —«

»In,« prekine naglo grofič, »ljuba mama, povej, kaj še želiš?«

Grofica obmolči. Videti je bila vznemirjena.

»Oh, draga mama,« nadaljuje Gastone in se ji oklene okolu vratu, »vem, kaj misliš. Bojiš se zame, kaj ne, da ne bi prišel kak hudoben tovariš in — kajne, mama? Ali povem ti, nikogar ne bom poslušal razun tebe in očeta, pa svojih dobrih učiteljev. Nikdar ne bom pozabil doma, Alfonsa, našega vrta, in kadar bom najbolj otožen ali najbolj vesel, vselej bodo moje misli najbližje te kapelice in blizu tebe,« reče Gaston, pa pogleda na nekoliko oddaljeno kapelico, ki se je oddaleč blestela iz gozda.

»Nadejam se, sinko, da govoriš resnico in da boš tudi izpolnil, kar si obljubil. Toda še na nekaj mislim.«

»In kaj bi bilo to?« vpraša grofič.

»Ali je mogoče, Gastone, da ne misliš nič na to?« dé grofica.

»Mama, povedal sem vse, na kar sem mislil. Tebe, očeta, hišo domačo, vrt, kapelico, na kaj bi bil pozabil?« Pomišlja Gastone in dene končno kazalček na čelo.

»Pamisli!« dé mati.

»Mama! To je uganjka zame. Velika skrivnost, verjemi. Prosim, razodeni mi jo! Pa kaj vidim?« dostavi naglo, »kaj vidim, ti si jokala, mama!« dahne Gastone z mehkim glasom.

»O, nič posebnega, sinko dragi,« odvrne hitro grofica.

»Mama, še meni ne teko solze za prazen nič. To se primeri k večjemu kakikrat Almi, pa tudi ona je jela opuščati to. Kadar pa ti jočeš, mora biti nekaj posebnega.«

Grofica vzame knjigo v roko, odpre in pokaže grofiču malo sliko ter reče: »Gastone, čitaj!«

»O to je slika onega plemenitega in ljubeznivega grofiča,« reče veselo Gastone.

»Da, bil je tak! Enak naj bi bil tudi moj sinko in vsak mladenič,« reče grofica.

»Jaz bom tak,« odvrne brez pomisleka grofič.

»Bojim se, Gastone,« dostavi gospa, »bojim se zelo. Svet je hudoben in — — —«

»In zato so tvoje oči vlažne, mama?«

»Da,« odvrne grofica kratko.

»Oh, mama, ali si že pozabila na to, kar sem malo prej obljubil? Mama, ko bi bil kdo drugi tako hitro pozabil mojih besed, čutil bi se užaljenega.«

»Aj, ti prevzetnost mala, ti,« reče grofica, ter se ljubko nasmeje.
»O, nikar ne misli, da sem prevzeten, mama; ponosem sem pa.«
»Aha, zdaj te pa imam! Povedati mi moraš, na kaj si tako ponosen!«
»Tebi je neznano, mama,« reče Gastone napol veselo, napol naga-
jivo. »Povedal ti bom, toda obljubi mi —«

»Že vem. — Hočeš izvedeti ono, na kar sem ravnokar mislila? Ali ne?« dostavi grofica.

»Želim, mama. In te tudi lepo prosim,« reče dostojno Gastone.

»Izveš v kratkem,« pripomni mati.

»Torej poslušaj, mama! V kratkem bom prvič pristopil k Gospodovi mizi,« reče veselo grofič. »Meniš, da je premalo, da ne bi bil na to ponosen?«

»O, dobri Gastone,« reče grofica, ter se lahko dotakne s svojimi ustnicami sinkovega čela.

»Ali, mama, prosim te, ne dolguj mi! Povej mi sedaj, kar si obljubila!«

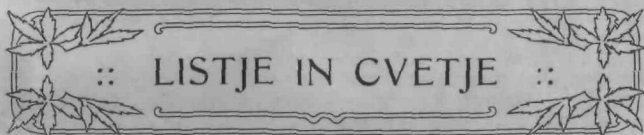
»Je ravno isto,« odvrne grofica. »Samo to naj še dostavim, da bo dan kmalu tu in je skoro že.«

»21. junij?« vpraša grofič.

»Da.«

»Najiskrenejša hvala,« reče Gastone. Več ni mogel. Poljubi mamici roko in veselo odhiti pravit vse to dobri signorini Elviri.

V tem se je solnce nagnilo. Grofica je odhitela do kapelice. Pregledala je, ali je vse v redu, molila in prosila blagoslova sebi in svojemu otroku. Potem je pa odšla naglih korakov proti domu.

Koristna zabava.

2. Vodomet.

V fiziki se imenuje dvoje ali več posod, ki so med seboj v taki zvezi, da se tekočina pretaka lahko iz ene v drugo, občujoče ali spojene posode. Risba *a* na sliki št. 2. nam predočuje tako posodo. Če vlijemo v en oddelek te posode vode, se razdeli voda v krakih tako, da se dvigne gladina v obeh oddelkih enako visoko. Pri tem širokost, oziroma velikost krakov nič ne vpliva, le da niso preozki, ker bi v takem slučaju delovali drugi fizikalni pojavi. Iz poizkusa se izvaja zakon, da ista tekočina v občujočih posodah sega do enake višine. Za tu navedeni poizkus pa bržkone čitatelji „Vrtčevi“ ne bodo imeli na razpolago pripravnih občujočih posod. A to naj jih ne preplaši. Pomagajo si kaj lahko sami, kar bo še zanimivejše, n. or. tako-le (sl. *b*): Vzemimo posodo, ki ima v dnu luknjico (lonec za cvetlice), pritrdimo v luknjico gibko cev iz proževine, (kavčuka). Ta cev naj ima na drugem koncu primeren nastavek z majhno luknjico. Če napolnimo